

МИХАИЛ БУЛГАКОВ

СЕДМИЦА ЗА ПРОСВЕТА

Превод от руски: Лиляна Минкова, 2003

chitanka.info

Отби се една вечер в ротата нашият военен комисар и ми вика:

— Сидоров!

Отговарям му:

— Аз!

Изглежда ме той изпитателно и пита:

— Ти какво?

— Ами аз нищо.

— Ти неграмотен ли си?

Аз, разбира се:

— Тъй вярно, другарю военком, неграмотен.

Погледна ме той още веднъж и вика:

— Ами щом си неграмотен, ще те пратя довечера на „Травиата“.

— Ама, моля ви се, защо? — викам. — Задето съм неграмотен, вината не е наша. При стария режим не ни учеха.

А той ми отговаря:

— Глупако! Що се уплаши? Не те наказвам, ами ще ти е от полза. Там ще те просвещават, представление ще гледаш — за свое удоволствие.

Да де, ама ний с Пантелеев от нашта рота се бяхме наканили тази вечер да идем на цирк. Та му викам:

— Не може ли, другарю военком, през градската отпуска да идем на цирк, а не на театър?

А той присви око и пита:

— На цирк?... Това пък защо?

— Ами много е забавно — викам... — Учен слон ще покажат, и смешници ще има, и френска борба...

Закани ми се той с пръст.

— Ще ти дам аз на тебе един слон — вика! — Несъзнателен елемент! Смешници... смешници! Абе то от теб по-голям смешник има ли бе, селяндур? Те слоновете са учени, ама такива като теб, мъко моя, сте ми все неучени! Каква ти е файдата от цирка? А? Пък в театъра хората ще те просвещават... Да ти стане мило и драго... Виж какво, нямам време за дълги разговори... Ето ти билета и марш!

Нямаше как, взех билетчето. Пантелеев, и той неграмотен, също получи билет и тръгнахме. Купихме три фунийки семки и ето ни пред „Пръв съветски театър“.

Гледаме, при кошарата, дето пускат хората стълпотворение вавилонско. Напират да влязат в театъра. Но освен нашего брата неграмотните дошли и грамотни, повечето госпоици. Една успя да стигне до контрольора, показва му билет, а оня я пита:

— Прощавайте, другарко мадам — вика, — вие грамотна ли сте?

Оная глупачка се докачи:

— Странен въпрос! Грамотна, разбира се. В гимназия съм учила.

— А, в гимназия — рече ѝ контрольорът. — Много ми е приятно.

В такъв случай позволете да ви пожелаю довиждане.

И ѝ взе билета.

— С какво право? — крещи госпоицата. — Как така?

— Ами ей така, много просто, понеже пускаме само неграмотни.

— Но и аз искам да послушам опера или концерт.

— Е, щом искате — рече, — заповядайте в Кавсъюза. Там са ви събрали все грамотни — доктори, фелшари, професори. Седят и пият чай с петмез, понеже на тях купони за захар не им дават, а другарят Куликовски романси им пее.

Та си замина госпоицата с празни ръце.

Виж, нас с Пантелеев веднага ни пуснаха, право в партера ни заведоха и ни настаниха да седнем на втория ред.

Седим.

Представлението още не беше почнало, та излюпихме от скука по фунийка семки. Поседяхме така близо час и половина, най-сетне в театъра се стъмни.

Гледам — на най-важното, на ограденото място се намъква някакъв. С кожено калпаче и с палто. Мустаци, прошарена брадичка и ужасно строг. Качи се и веднага си сложи пенсне.

Питам аз Пантелеев (той може да е неграмотен, но всичко знае):

— Тоя пък кой е?

— Това е деригентът — вика ми. — Той им е тук най-главният. Сериозен господин.

— Ами що са го изтъпанили затворен в кошарката? — питам.

— Ами понеже той тук, в операта, им е най-грамотният. Та за да ни е за пример го изтъпанват.

— Ами тогава що са го курдисали със задника към нас?

— Понеже така му е по-удобно да командва оркестъра!...

Пък оня, диригентът де, отвори пред себе си някаква книга, погледна в нея, замахна с бяла пръчица и под пода веднага засвириха на цигулки. Жалостиво едно, тъничко, направо да ти се доплаче.

Бе тоя диригент наистина ще да е от най-грамотните, понеже две работи наведнъж върши — хем книгата чете, хем пръчицата размахва. А оркестърът като запердаши. Все по-яко. След цигулките се чува свирки, след свирките барабани. Театърът като гръмна. Че изведнъж като ревна някъде отдясно... Надникнах в оркестъра и се провикнах:

— Пантелеев, да ме убие Господ, ама това е Ломбард, дето е зачислен в нашия полк на храна.

Надникна и той и вика:

— Да бе, същият! Друг не може така яко да надува тромбона.

Зарадвах се аз и викам:

— Браво, Ломбард, бис!

Ама цъфна изневиделица един милиционер и право при мен:

— Ще ви помоля, другарю, да не нарушавате тишината.

Е, млъкнахме.

В това време завесата се вдигна и гледаме, на сцената, врява до Бога. Кавалерите със сака, дамите с рокли — танцуват, пеят. Ех, и пийване има, то се знай, пък и карти пляскат.

С една дума — старият режим.

Та там, с другите е и Алфред значи. И той пийва и си замезва. А той, братле, да бил влюбен в оная, в Травиата. Но не го обяснява с думи, ами пее ли, пее. И тя така — с пеене му отговаря. Излиза, че той всякак ще се ожени за нея, да, ама тоя Алфред имал татко на име Любченко. Изведнъж, не щеш ли, във второ действие и той — хоп на сцената. Невисок, но представителен един, побелял, а гласът му силен, гъст, башвтон.

И току му запя на Алфред:

— Бе ти, хубостнико, как тъй забрави милия си роден край?

Пя му, пя му и прати по дяволите всичко, дето Алфред го беше нагласил. В трето действие Алфред се напи от мъка и вдигна на тая своя Травиата страхотен скандал. Яката я нахока, хем пред всички.

Пее:

— Ти — вика — си една никаквица, и аз изобщо, вика, не желая да си имам повече работа с теб.

Тя, разбира се, ревна, олелия, скандал. И тя да вземе от мъка да се поболее в четвърто действие от охтика. Пратиха, разбира се, да викнат доктора.

Идва докторът.

Бе гледам го, уж сюртук носи, ама по всичко личи — нашего брата, пролетарий. Дълга коса, а гласът му кънти като из бъчва.

Отиде при Травиата и запя:

— Бъдете спокойна — вика, — болестта ви е опасна и непременно ще умрете.

Даже рецепта не й написа, само се сбогува и си и излезе.

Ех, вижда Травиата, че няма как — ще мре.

Та дойдоха тогава и Алфред, и Любченко, молят я да не мре. Любченко вече си дава съгласието за сватбата. Но вече нищо не става.

— Прощавайте — казва Травиата, — няма как, трябва да умра.

И наистина, попяха си още тримата и Травиата умря.

А диригентът затвори книгата, свали пенснето и излезе. И всички се разотидоха. И това беше.

Е, рекох си, слава Богу, просветихме се, стига ни толкоз! Скучна история.

И му викам на Пантелеев:

— Е, Пантелеев, хайде утре на цирк.

Легнах си и все сънувам как Травиата пее, а Ломбард се дере на тромбона.

Та отивам на другия ден при военкома и му казвам:

— Разрешете, другарю военком, довечера, през градската отпуска да ида на цирк...

Че като изрева:

— На теб, вика, тия слонове май не ти излизат от ума! Никакви циркове! Не, братле, днес си в Совпроф на концерт. Там — вика — другарят Блох ще ви свири с оркестъра си Втората рапсодия.

Направо се втрещих. — „На ти сега едни слонове!“ — рекох си.

— Туй какво ще рече — питам, — Ломбард пак ли ще надува тромпета?

— Непременно — отсече.

Втасахме я, прости Господи, накъдето аз, натам и той с неговия тромбон.

Погледнах го и питам:

— Ами утре ще може ли?

— И утре — вика — не може. Утре ще ви пратя всичките на драма.

— Ами вдругиден?

— Вдругиден сте пак на опера. Изобщо, стига сте се шляли по цирковете — рече. — Сега е седмица на просветата.

Побеснях от тия му приказки. То тъй отърване няма, рекох си. И го питам:

— Вие цялата ни рота ли ще я юркате по тоя начин?

— Защо цялата? Грамотните няма. Грамотният и без Втората рапсодия си е човек на място. Само вас, калпазаните неграмотни. Грамотният да си ходи където си ще.

Тръгнах си аз и се замислих. Разбирам — спукана ми е работата. Излиза, че като си неграмотен, трябва от всяко удоволствие да се откажеш... Мислих, мислих и измислих.

Отивам при военкома и му викам:

— Разрешете да доложам!

— Долагай!

— Разрешете, викам, училището за ограмотяване да посещавам.

Усмихна се военкомът:

— Bravo! — И ме записа в училището.

Е, походих аз и какво мислите, абе научиха ме. Та сега никой копче не може да ми каже, понеже съм грамотен.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.